

ПОЛОЖЕННЯ

про електронні освітні ресурси

1. Загальні положення

1.1. Положення про електронні освітні ресурси (далі – Положення) розроблене згідно Національного плану дій на 2012 рік (пунктів 5.1.1. – 5.1.3. Плану-графіка реформ на 2012 рік) щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2012 року № 187/2012, Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків" на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 494, і визначає поняття електронних освітніх ресурсів (далі - ЕОР), їх види, принципи класифікації, порядок розроблення, експертизи і розповсюдження.

1.2. Положення ґрунтується на положеннях і нормах Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про видавничу справу», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про авторське право і суміжні права», Державних стандартів України: ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення»; ДСТУ 7157:2010 «Видання електронні. Основні види та вихідні відомості»; ДСТУ ISO/IEC 12119:2003 Інформаційні технології. Пакети програм. Тестування і вимоги до якості; ДСТУ ISO/IEC 2382-5:2005 Інформаційні технології. Словник термінів; ДСТУ IEEE Std 1484.12.1:2006 Інформаційні технології. Метадані навчальних об'єктів; чинних державних і освітніх стандартів з урахуванням вимог Державних санітарних правил і норм, інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність МОНмолодьспорту щодо науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення системи освіти.

1.3. ЕОР, а також їх певні сукупності за допомогою комп'ютерних

засобів використовуються для реалізації основних функцій системи освіти (навчальної, наукової, управлінської); для інформаційно-процесуального забезпечення виконання різних завдань (або їх фрагментів): дидактичних завдань, завдань з ІКТ-підтримки наукових досліджень й розробок та управління системою освіти на всіх її організаційних рівнях.

1.4. Розроблення Положення сприятиме уточненню місця ЕОР у складі освітнього середовища, ролі, яка відводиться цим інформаційним ресурсам у його структурі. Це розвиває методологію створення ЕОР, їх індустріального виробництва та ефективного використання в освітній практиці.

2. Основні терміни та поняття

Електронні освітні ресурси – це вид засобів освітньої діяльності (навчання та ін.), які існують в електронній формі, розміщуються і подаються в освітніх системах на запам'ятовуючих пристроях електронних даних, є сукупністю електронних інформаційних об'єктів (документів, документованих відомостей та інструкцій, інформаційних матеріалів, процесуальних моделей та ін.)

ЕОР: *відображують* змістовно-технологічні компоненти освітніх методичних систем, *формують* предметно-інформаційні складові освітнього середовища (закритого і відкритого), *утворюють* наповнення освітніх електронних інформаційних систем, *призначені* для різнобічного цілеспрямованого використання учасниками освітнього процесу з метою інформаційно-процесуальної підтримки навчальної, наукової та управлінської діяльності, інформаційного забезпечення функціонування та розвитку освітніх систем.

Електронні ресурси навчального призначення (ЕРНП) – сукупність ЕОР, що застосовуються для інформаційно-процесуального забезпечення виконання дидактичних завдань (або їх фрагментів), спрямовані на реалізацію навчальної функції системи освіти.

Електронні ресурси управлінського призначення (ЕРУП) – сукупність ЕОР, що застосовуються для інформаційно-процесуального забезпечення виконання завдань управління системою освіти (або їх фрагментів), спрямовані на реалізацію управлінської функції системи освіти.

Електронні ресурси для підтримки наукових досліджень (ЕРНД) – сукупність ЕОР, що застосовуються для інформаційно-процесуального забезпечення виконання завдань ІКТ-підтримки наукових досліджень та розробок, спрямовані на реалізацію наукової та проектувальної функції системи освіти.

Дані та їх сукупності (окремі дані та / або бази даних) – певним чином структурована, упорядкована і закодована сукупність статичних і динамічних інформаційних об'єктів, що містять аудіо- та відео- або символічні відомості чи їх комбінації (числа, тексти, таблиці, цифрові моделі, графіка, звук, фото, відео та ін.), які можуть бути застосовані для вирішення комп'ютерно орієнтованих завдань (задач) різного освітнього призначення.

Комп'ютерна програма – поданий мовою програмування закодований опис задачі (задач), що підлягає вирішенню за допомогою комп'ютера. Цей опис є інструкцією, де вказується, у якій послідовності (за яким алгоритмом), над якими даними, які операції необхідно виконати й у якій формі видати результат. Тобто, комп'ютерна програма містить опис:

- вбудованих даних (значень елементів даних, відомостей про їх склад і структуру) та їх сукупностей (баз даних), у тому числі всіх або деяких параметрів задачі (задач), а також спеціальних додаткових даних, які підлягають введенню, телекомунікаційному отриманню і / або передаванню, опрацюванню, зберіганню, відображенню;

- способів розв'язування задачі (задач деякого класу);
- адрес мережних ЕОР (даних та інших комп'ютерних програм);
- типу пристрою, з якого можуть вводитися (отримуватися) і на який має видаватися (передаватися) результат розв'язування задачі (задач, виконання програм).

Електронний документ – ідентифікований елемент контенту електронних інформаційних систем.

Освітній контент – структурований предметний зміст, що використовується в освітньому процесі

Електронне видання – електронний документ, що пройшов редакційно-видавниче опрацювання і призначений для розповсюдження у незмінному вигляді за допомогою носіїв електронних даних та інформаційно-комунікаційних мереж.

Електронний аналог друкованого видання – електронне видання, що за змістом і формою подання в основному відтворює відповідне друковане видання (із збереженням розташування на сторінці тексту, ілюстрацій, посилань, приміток і т.ін.).

Електронні дидактичні демонстраційні матеріали – електронні дані, що призначені для демонстрації (наочного подання, візуалізації, візуально-звукового подання) окремих явищ, об'єктів, процесів, що вивчаються, з метою поглиблення їх розуміння за рахунок надання можливості їх спостереження учневі.

Інформаційна система – система, яка забезпечує ідентифікацію, зчитування, подання і зберігання, оброблення, передавання і доступ користувачів до даних в електронно-цифровій формі.

Депозитарій електронних ресурсів – комплексна інформаційна система, що забезпечує реєстрацію, зберігання, поновлення, індексацію, пошук і доступ до електронних інформаційних ресурсів та (або) їх описів за допомогою телекомунікаційних мереж та інформаційних технологій.

Комп'ютерний тест – набір стандартизованих завдань, представлених в електронній формі, що призначені для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів (рівня оволодіння навчальним матеріалом) .

Електронний довідник – електронне навчальне видання, призначене для надання, отримання коротких наукових і прикладних відомостей довідкового характеру, може використовуватись для розвитку навичок

пошуку та систематизації навчальних відомостей.

Електронний навчальний посібник – навчальне електронне видання, що доповнює або частково (повністю) замінює підручник. Посібник може охоплювати не всю дисципліну, а лише один або декілька розділів навчальної програми. Однак матеріал має бути поданий у руслі фундаментальних знань, поданих у підручнику.

Електронний підручник – це електронне навчальне офіційно затверджене видання з систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі з даної дисципліни. Призначене для формування знань, умінь і навичок навчальної і практичної діяльності, забезпечення необхідного рівня засвоєння навчального матеріалу.

Електронні навчально-методичні матеріали – матеріали по методиці навчання певної дисципліни (її розділу, частини) або виховання, що містять методичні рекомендації, вказівки до певної теми, розділу або питання, до виконання окремих завдань, практичних робіт.

Електронні програмно-методичні матеріали – матеріали, що визначають зміст, обсяг, порядок навчання певної дисципліни, її розділу, теми (навчальні програми, плани; плани занять).

Додаткові науково-навчальні матеріали – матеріали, що сприяють доповненню і розширенню уявлень про об'єкти і процеси, що є предметом вивчення (хрестоматії, статті, монографії, книги і т.ін.).

Курс дистанційного навчання – комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених в електронному освітньому середовищі, для організації переважно індивідуалізованої взаємодії учасників і організаторів навчального процесу на відстані (екстириторіально) із переважним і принциповим використанням інформаційних і комунікаційних технологій та засобів інформаційно-комунікаційних мереж для постачання навчальних матеріалів та інших інформаційних об'єктів.

Електронний практикум – комп'ютерна програма (або програмне середовище) призначена для формування і закріплення умінь, практичних

навичок, використання теоретичних знань для вирішення практичних завдань і вправ).

Комп'ютерно-орієнтована навчальна лабораторія – комп'ютерна програма (або програмне середовище), що може застосовуватись при проведенні лабораторних і практичних занять, для здійснення експериментальних досліджень безпосередньо з фізичними об'єктами і (або) математичними, інформаційно-описовими, імітаційними наочними моделями, представленими на екрані ЕОМ.

Імітаційно моделюючі програми (видання) навчального призначення – призначені для дослідження та вивчення окремих аспектів (явищ) реальності, поданих засобами комп'ютерного моделювання, за допомогою яких учень отримує можливість зміни (керування) окремими структурними і функціональними характеристиками моделі.

Моделюючі програми (видання) навчального призначення – призначені для моделювання об'єктів, явищ і процесів, що є предметом вивчення, або надання засобів для побудови і дослідження моделей.

Програми-тренажери – комп'ютерні програми, що призначені для формування і закріплення умінь та практичних навичок, опанування методів, процедур виконання певних видів навчальної або професійної діяльності, а також для здійснення самопідготовки.

Предметний пакет прикладних програм (ППП) - комплекс взаємопов'язаних прикладних програм для розв'язання задач певного класу із предметної галузі, що вивчається, призначений для автоматизації різноманітних розрахунків або інших операцій, що виникають у цій галузі.

Електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) – структурована сукупність ЕОР, що містять взаємопов'язаний освітній контент і призначені для спільного використання в освітньому процесі. Типова структура ЕНМК охоплює: електронні навчально-методичні матеріали; теоретичний матеріал (електронний курс лекцій або електронний підручник); електронний практикум; навчальні пакети прикладних програм;

програмні засоби контролю знань; додаткові навчально-довідкові матеріали.

Програмні засоби оцінювання знань – засоби ІКТ, які дають можливість автоматизації процесів визначення рівня навчальних досягнень учня, призначені для підтримування процесів оцінювання та само оцінювання у навчанні.

3. Класифікація ЕОР

3.1. *За галузю призначення* (спрямованості використання) ЕОР діляться відповідно на:

- *електронні ресурси навчального призначення (ЕРНП),*
- *електронні ресурси для підтримки наукових досліджень (ЕРНД),*
- *електронні ресурси управлінського призначення (ЕРУП).*

3.2. Незалежно від напрямку використання ті чи інші ЕОР можуть відображати різні складові розв'язуваних задач, які мають певне змістовно-процесуальне застосування (призначення). Тому за характером *змістовно-процесуального застосування* ЕОР можна розділити на *дані і комп'ютерні програми*.

3.3. Фізично ЕОР тимчасово або постійно розташовуються й існують на різних типах виокремлених (існуючих окремо від інших) запам'ятовуючих пристроях - носіях електронних даних: мобільних пристроях пам'яті: дискетах, оптичних дисках, флеш-пам'яті, а також на вбудованих пристроях зберігання електронних даних: відповідних пристроях персональних комп'ютерів, універсальних і спеціалізованих ЕОМ, відповідних засобах кластерів пам'яті ІКМ, які самі собою є інваріантними щодо свого інформаційно-змістовного наповнення, переважно передбачають багаторазову його заміну (окрім спеціальних пристроїв з одноразовим записом цифрових даних).

Не мережні ЕРНП за видами носіїв, на яких вони розміщені - відповідних видах технічних засобів навчання, існують у вигляді:

- *дискет;*
- *оптичних дисків;*

- *флеш-пам'яті.*

3.4. Залежно від *середовища фізичного існування*, ЕОР можуть бути розміщені:

- *на виокремлених пристроях зберігання електронних даних;*
- *на вбудованих пристроях зберігання електронних даних.*

3.5. В залежності від *мережної орієнтації* середовища використання ЕОР можуть бути:

- *не мережними*, які призначені (придатні) для використання спільно з локальними комп'ютерними та комп'ютерно орієнтованими засобами;
- *мережними*, які призначені (придатні) для використання в ІКМ.

3.6. В залежності від рівня *обмеження користувацького простору* ЕОР можуть бути:

- *з обмеженим доступом* (обмежено доступними) - з наперед визначеними умовами доступу,
- *загальнодоступними* - з не обмеженими умовами доступу.

3.7. За *масштабом користувацької доступності* (масштабу обмеження кола користувачів) ЕОР з *обмеженим доступом* можуть бути:

- *персональними*, які використовуються індивідуально тільки одним конкретним користувачем;
- *корпоративними (груповими)*, з частково обмеженим (в межах корпорації, для визначених груп користувачів) колом користувачів.

3.8. ЕРНП прикладного використання *за складовою в організації процесу навчання* поділяються на: навчальні та забезпечувальні.

Навчальні (безпосередньо для реалізації процесу навчання):

- *Е-видання навчальні;*
- *Програмні засоби оцінювання навчальних досягнень;*
- *Комп'ютерно орієнтовані навчальні лабораторії;*
- *Е-видання довідкові;*
- *Е-видання демонстраційні;*
- *Е-видання моделюючі;*

- *Електронні тренажери;*
- *Електронні практикуми;*
- *Навчальні пакети прикладних програм;*
- *Електронні навчально-методичні комплекси*

Забезпечувальні (для забезпечення процесу навчання):

- *Електронні дані навчального призначення;*
- *Електронні навчально-методичні матеріали;*
- *Електронні програмно-методичні матеріали;*
- *Електронні додаткові науково-навчальні матеріали*

3.9. Навчальні програми за рівнем групування діляться на:

- *окремі навчальні програми;*
- *системні сукупності (колекції) навчальних програм.*

Навчальні дані за рівнем групування їх поділяють на:

- *окремі дані;*
- *бази даних.*

3.10. Для підвищення дидактичної ефективності застосування ЕРНП ці засоби навчання використовуються в навчально-виховному процесі спільно з іншими навчально-методичними матеріалами (наприклад, підручниками та посібниками, методичними рекомендаціями для вчителів, учнів, розміщеними на папері), формуючи такою сукупністю комп'ютерно орієнтовані програмно-методичні комплекси .

4. Загальні вимоги до ЕОР

ЕОР повинні відповідати таким вимогам:

відповідність чинному державному освітньому стандарту;

відповідність програмі з навчального предмета, для вивчення якого розроблено ЕОР;

дотримання чинних санітарних норм та правил щодо використання комп'ютерної техніки і режиму праці учнів на персональних комп'ютерах;

дотримання техніко-технологічних, психолого-педагогічних,

навчально-методичних та дизайн-ергономічних вимог до ЕОР;
дотримання законодавства України щодо захисту авторських прав.

5. Розроблення ЕОР

5.1. Розроблення ЕОР здійснюється автором (викладачем, вчителем, іншою фізичною особою) або авторським колективом у процесі виконання передбаченої індивідуальним планом методичної роботи, в результаті спеціального замовлення, з ініціативи фізичної чи юридичної особи.

5.2. У розробленні ЕОР можуть брати участь як окремі вчителі (викладачі, співробітники навчальних закладів), так і творчі колективи педагогів і співробітників, а при необхідності і сторонні виконавці.

5.3. Розроблення ЕОР може бути здійснено: вчителями (викладачами) у межах методичної роботи, передбаченої їх індивідуальними планами роботи; педагогами та співробітниками науково-навчальних закладів та установ на основі типових договорів на оплачуване надання освітніх послуг

6. Експертиза ЕОР

6.1. Доцільність використання ЕОР у навчально-виховному процесі визначається за результатами відповідної експертизи, проведеної згідно зі встановленим Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України порядком.

6.2. Психолого-педагогічна експертиза визначає повноту викладення змісту предметної галузі та відповідність загальним і специфічним психолого-педагогічним вимогам.

6.3. Техніко-технологічна експертиза визначає працездатність ЕОР як програмного продукту і його сумісність з апаратно-програмними комплексами різної конфігурації; визначає стійкість до помилкових та некоректних дій користувачів.

6.4. Дизайн-ергономічна експертиза оцінює психологічні, ергономічні та художні якості ЕОР та його компонентів

6.5. ЕОР, які створюються і використовуються в межах одного навчального закладу, мають пройти внутрішню експертизу, яку проводять відповідні спеціалісти цього навчального закладу.

7. Поширення ЕОР

Зберігання, поширення, забезпечення доступу до ЕОР та їх описів здійснюється за допомогою їх тиражування на різних типах носіїв електронних даних, а також шляхом їх реєстрації і розміщення в електронних депозитаріях, інших фондах та організаціях, які надають доступ до ЕОР усім учасникам освітнього процесу, а також інших локальних і мережевих інформаційних ресурсах.